

Janusz Królikowski, André Vauchéz

"Francesco d'Assisi e gli Ordini mendicanti", André Vauchéz, Assisi 2005 : [recenzja]

Hereditas Monasteriorum 3, 401-402

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dla badaczy tylko w niewielkim stopniu¹, a w historiografii polskiej praktycznie są niewykorzystywane.

Tymczasem praktycznie każda sprawa dotycząca pobożności, rozwijającej się np. w ramach bractw, w przeszłości ściśle związana z udzielaniem odpustów, przechodziła przez Penitencjarię Apostolską, która ją odnotowywała, niejednokrotnie w wieloraki sposób. Bardzo cennym źródłem są zwłaszcza kierowane do trybunału wszelkiego typu supliki oraz udzielane na nie odpowiedzi. Oprócz kwestii ściśle religijnych archiwum Penitencjarii Apostolskiej zawiera bogate źródła, pozwalające prowadzić badania nad historią obyczajową, społeczną i ekonomiczną.

Archiwum historyczne Penitencjarii Apostolskiej zostało wreszcie w pełni otwarte dla badaczy i odpowiednio przygotowane do prowadzenia badań. Prezentowana publikacja zawiera akta z konferencji zorganizowanej w 2011 r., której celem było przedstawienie dziejów tego archiwum z okazji jego otwarcia, a zwłaszcza pokazanie wielorakich możliwości jego wykorzystania w badaniach historycznych.

Prezentowany tom zawiera następujące opracowania: A. Saraco, *L'Archivio storico della Penitenzieria Apostolica. Origini, evoluzione, consistenza*; S. Pagano, *Formulari di suppliche e di lettere della Penitenzieria Apostolica anteriori al secolo XV*; L. Schmutz, *Le suppliche nell'archivio della Penitenzieria Apostolica e le fonti „in partibus”*; K. Salonen, *L'attività della Penitenzieria Apostolica durante il Pontificato di Pio II (1458–1464)*; A. Esch, *I registri della Penitenzieria Apostolica come fonte della storia sociale ed economica del XV secolo*; M. Raffaelli, *Archivi ecclesastici e ricerca storica. L'esempio della Penitenzieria Apostolica*; A. Pagano, *Acta Cardinalium Poenitentiariorum Maiorum seu Acta Sacrae Paenitentiariae*; G. Caberletti, *Il fondo dei matrimoniali e sua rilevanza per la ricerca storica*; F. Lovison, *La serie dei Penitenzieri Minori tra XVI e XIX secolo*; R. Regoli, *I fondi della Penitenzieria Apostolica relativi all'occupazione francese di Roma*.

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

André VAUCHÉZ, *Francesco d'Assisi e gli Ordini mendicanti*,
Assisi: Edizioni Porziuncola, 2005, ss. 325

Francuski mediewista A. Vauchéz, chociaż – jak sam zaznacza we wstępie – nie należy do historyków „franciszkujących”, w kolejnej publikacji zebrał pokaźną liczbę swoich studiów poświęconych właśnie franciszkanizmowi. Zostały one podzielone na trzy bardzo spójne pod względem tematycznym grupy: pierwsza dotyczy samego św. Franciszka z Asyżu, druga poświęcona jest zakonowi mendykanckim w okresie od ich powstania do XV w., a trzecia ma charakter hagiograficzny.

W studiach grupy pierwszej A. Vauchéz omawia kwestię specyfiki odnowy duchowej zaproponowanej przez świętego z Asyżu i charakter jego pism, zwracając uwagę na ich nastawienie

1 Przegląd wykorzystania rozmaitych źródeł watykańskich można znaleźć w: *Bibliografia źródeł watykańskich cytowanych w polskich periodykach 1946–1990*, Rzym-Warszawa 2000.

antyheretyckie. Stara się wydobyć obraz młodości św. Franciszka, jaki wylania się z żywotów napisanych przez Tomasza z Celano. Dwa studia dotyczą stygmatów św. Franciszka. Zamyka ją tekst poświęcony „snom” papieża Innocentego III, które głęboko wpiły się w żywot i misję św. Franciszka, stanowiąc stały element uzasadnień jego wiarygodności eklezjalnej.

Druga grupa studiów ma charakter głównie socjologiczny. Autor omawia wpływ dominikanów i franciszkanów na życie społeczne, szczególnie miejskie, w Italii i Francji, a także na samo papieżstwo.

Trzecia grupa tekstów, o charakterze hagiograficznym, poświęcona jest następującym postaciom: św. Małgorzacie z Cortony, św. Eleazarowi z Sabran, Delfinie z Signe, żonie św. Eleazara (kwestia jej procesu kanonizacyjnego), Joannie Marii de Maillé, św. Kolecie, św. Katarzynie Vigri, św. Franciszkowi z Paoli. Zamyka ją artykuł, którego bohaterem jest Paul Sabathier (1858–1928), autor głośnej biografii św. Franciszka.

Tomem tym A. Vauchéz wpisuje się w krąg wpływowych badaczy franciszkanizmu, a jego praca powinna być uwzględniana w studiach poświęconych temu nurtowi życia zakonnego w Kościele.

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Dariusz WADOWICKI, *Mit w społeczeństwie i kulturze* [*Myth in the society and culture*]
(Tożsamość Osób, Zbiorowości i Instytucji, 9), Lublin: Wydawnictwo KUL,
2013, pp. 253

The aim of this work is to explain the way of the myth functioning in the modern and post-modern society. In first chapter the author defines main properties and features of the myth and its socio-cultural functions. In the second chapter he presents the relation between myth and colloquial and symbolic thinking, ritual, language, collective memory, ideology and utopian thinking. He does highlight how different characters may take the myth in relation to the reality in which it functions. In the third chapter are discussed the efforts leading to reject the mythical worldview (for instance through the illusion of modernity) and establishing of a new socio-cultural order based on rational and scientific basis. As he states, the attempts were accompanied by the emergence of new myths, such as the myths of progress, of revolution and totalitarian states. In the last chapter, the author presents the rebirth of mythical foundations of culture, especially present in popular culture and media. He reveals the myth as the crucial element of the culture that allures subsequent generations looking for an inspiration to action or support in problem solving. The book turns out to be very useful in terms of noticing, understanding, and critical analysis of historiographical myths, including those concerning history and monastery functioning.

Angelika LIPKA
Office of Project, Wrocław